

Nærings- og fiskeridepartementet

Vår ref.:
MKFDeres ref.:
[Navn]Dato:
16. september 2025

Teknas innspill til endring av laksetildelingsforskriften for tilrettelegging for havbruk til havs

Tekna er fagforeningen for 115 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge. Våre medlemmer bidrar med kunnskap, forskning og teknologi til en mer bærekraftig verden.

Tekna takker for muligheten til å gi innspill til høringen om endringer i laksetildelingsforskriften, med formål å tilrettelegge for havbruk til havs. Vi støtter departementets intensjon om å legge til rette for industriell utvikling basert på høy grad av biosikkerhet, helhetlig planlegging og tydelige kompetansekrav. Samtidig mener vi at fiskehelse og dyrevelferd må få en mer fremtredende og operasjonaliserbar rolle i både områdeplaner og tildelingsprosesser. Videre mener vi at det er uheldig at forskriftene knyttet til havbruk til havs ikke behandles under ett. Denne fragmenteringen gjør det utfordrende å se helheten og vurdere forskriftsendringene i sammenheng.

Det må stilles krav til fiskehelse, dyrevelferd og risikohåndtering

Havbruk til havs representerer en ny industri med stort potensial, men også med betydelige biologiske og teknologiske utfordringer. Tekna mener at fiskevelferd må være et styrende prinsipp i utviklingen av denne industrien.

Tekna mener at det ikke er tilstrekkelig å omtale fiskehelse kun som et kompetansekrav – det må også inngå som kvalitative kriterier i vurderingen av områdeplaner og tildeling av områder. Tekna mener det må være klare kriterier for velferd, og at dersom disse kriteriene ikke overholdes, må det få konsekvenser for videre drift. To konkrete mål på velferd kan være å måle forekomsten av hudsår ved slakt, samt dødelighet.

Havbruk til havs innebærer en risikoprofil som skiller seg vesentlig fra kystnært oppdrett. For å lykkes kreves det aktører med en moden organisasjon,

dokumentert forståelse for risikohåndtering og evne til å drive på en måte som ivaretar både miljø, fiskevelferd og sikkerhet.

Tekna mener det derfor er avgjørende at utvelgelse av aktører bygger på strenge kriterier for risikostyring, biosikkerhet, fiskehelse og bruk av velferdsindikatorer. Aktørene må kunne dokumentere en helhetlig fiskehelse- og velferdsstrategi, som viser hvordan de systematisk vil forebygge sykdom, redusere dødelighet og sikre god fiskevelferd under krevende driftsforhold. Kun selskaper som kan dokumentere solid kompetanse, erfaring og systematikk på dette området bør få tilgang til å utvikle prosjekter til havs.

Det må stilles tydelige krav til dokumentasjon i søknadsprosessen

Det mest kritiske i denne fasen er at det i søknadsprosessen og utvelgelsen av aktører må stilles strenge og tydelige krav til dokumentasjon. Når områder skal tildeles, må det være klart hva som skal foreligge av planer og redegjørelser fra søkerne. Dette er nødvendig for å kunne vurdere modenhet og for å luke ut useriøse aktører.

Vi anbefaler at det stilles krav om at søknaden minst skal inneholde:

- En helhetlig strategi for fiskehelse og velferd, inkludert bruk av anerkjente velferdsindikatorer
- En biosikkerhetsplan som dokumenterer hvordan aktøren vil forebygge og håndtere sykdom, smittepress og rømmingsfare.
- En beredskaps- og risikohåndteringsplan, som viser hvordan selskapet systematisk vil redusere sannsynlighet og konsekvens av uønskede hendelser.
- Plan for tilsyn og kontroll, der digitale løsninger kombineres med fysiske helsekontroller, og hvor det tydeliggjøres hvordan data skal deles med tilsynsmyndigheter.
- Dokumentasjon av organisatorisk og finansiell kapasitet, som viser at aktøren har ressurser, kompetanse og struktur til å realisere et prosjekt til havs.
- Plan for miljø- og sameksistenshensyn, med redegjørelse for hvordan virksomheten skal ta hensyn til naturmangfold og andre brukere av havområdet.

Kravene til dokumentasjon må ligge på bordet før områder tildeles, slik at det er mulig å gjøre en grundig og rettferdig vurdering av hvilke aktører som faktisk er egnet til å drive havbruk til havs. Det bør i tillegg kreves at det legges frem både mulighetsstudie og konseptstudie, som synliggjør hvordan anlegget planlegges driftet.

Helhet og områdeforvaltning

På et mer generelt grunnlag mener Tekna at prosessen burde startet med en overordnet områdeforvaltning, der prinsipper for arealbruk, sameksistens, miljøhensyn og næringsutvikling legges til grunn.

Å starte med tekniske forskriftsendringer gjør det vanskelig å se helheten og hvordan ulike hensyn skal balanseres. En områdeforvaltningsmodell ville gitt tydeligere rammer for både myndigheter og aktører, og sikret bedre koordinering på tvers av sektormyndigheter. Dette er særlig viktig fordi havbruk til havs ikke kan sees isolert, men må samordnes med annen aktivitet i havområdene, som fiskeri, transport og havenergi. En tydelig områdeforvaltning vil også styrke legitimiteten og gi aktørene nødvendig forutsigbarhet.

Barrierer og risikoreduserende tiltak

Havbruk til havs innebærer både tekniske og biologiske risikofaktorer. Tekna savner at barrierer og risikoreduserende tiltak blir løftet frem på et tidligere stadium i prosessen. Når slike avklaringer utsettes, skapes det usikkerhet for både myndigheter og næring, og risiko for feilinvesteringer øker.

Det burde vært tydeliggjort hvordan myndighetene vil stille krav til forebyggende tiltak – for eksempel innen rømmingssikring, fiskevelferd, sykdomsberedskap og miljøovervåkning – før forskriftsendringer fremmes. Dette ville gitt mer forutsigbarhet og tillit til prosessen.

Digitale og fysiske helsekontroller

Tekna mener at det må utvikles og tas i bruk digitale tilsynsløsninger basert på sensorteknologi, for å sikre forsvarlig drift av havbruk til havs. Slike løsninger kan muliggjøre kontinuerlig overvåkning av miljøpåvirkning, rømmingsfare, fiskevelferd og teknisk sikkerhet, og dermed bidra til bedre risikohåndtering og mer effektiv oppfølging av regelverk.

Det er samtidig avgjørende at digitale tilsyn aldri erstatter behovet for fysiske helsekontroller og stedlig tilsyn:

- **Digital helsekontroll** gir kontinuerlige data om vannmiljø, atferdsendringer og sykdomsindikatorer, og kan oppdage avvik tidlig.
- **Fysisk helsekontroll** er nødvendig for prøvetaking, direkte observasjoner og uavhengig bekreftelse av tilstanden i anleggene. Det må også settes av areal på anleggene slik at fiskehelsepersonell kan gjøre nødvendige oppgaver og ta prøver av dødfisk.

Tekna mener at prinsippet må derfor være at digital helsekontroll skal supplere, ikke erstatte fysisk kontroll.

Avsluttende merknad

Tekna mener at det er viktig å legge til rette for elektrifisering av anleggene, enten ved hjelp av nærliggende havvind eller landstrøm. Det bør også åpnes for løsninger som muliggjør sameksistens med andre havnæringer, slik at arealene kan utnyttes mest mulig effektivt og bærekraftig.

Med vennlig hilsen

Sonja Lovise Berg
Sonja Lovise Berg
Konst. Generalsekretær